

TARTU RIIKLIK "ÜLIKOO
ARSTITEADUSKOND

TEOREETILINE KONVERENTS

V.L. LENINI JA TEMA TÖÖDE TÄHTSUS
ARSTITEADUSE JA NÕUKOGUDE
MEDITSIINI ARENGUS

Tartu, 31. märts 1970

Tartu 1970

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOI
ARSTITEADUSKOND

TEOREETILNE KONVERENTS
V.I. LENINI JA TEMA TÖÖDE TÄHTSUS
ARSTITEADUSE JA NÕUKOGUDE
MEDITSIINI ARENGUS

Tartu, 31. märts 1970

Ettekannete teesid

Tartu 1970

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

76144

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ
"ЗНАЧЕНИЕ В.И. ЛЕНИНА И ЕГО ТРУДОВ
В РАЗВИТИИ СОВЕТСКОЙ МЕДИЦИНЫ"

ТАРТУ, 31 МАРТА 1970
ТЕЗИСЫ ДОКЛАДОВ

На эстонском языке
Тартуский государственный университет
ЭССР, г. Тарту, ул. Ёликооли, 18

Konsultant M. Makarov
Vastutav toimetaja R. Looga
Korrektor M. Raissa

=====

TRÜ rotaprint 1970. Päljundamisele antud 19.III.1970.
Trükipoognaid 0,75. Tingtrükipoognaid 0,72. Trükiarv
300. Faber 30x42.1/4. MB 00465. Tell. nr. 192.

T a s u t a

V.I. LENIN JA NÕUKOGUDE TERVISHOIUSÜSTEEMI LOOMINE

Van.-õp. V. K a l n i n

Hügieeni kateeder

Tervishoidu kui vastastikku seotud ideede, asutuste ja praktiliste abinõude süsteemi võib vaadelda pealisehitusena ühiskonna sotsiaal-majanduslikule baasile. Igal sotsiaal-majanduslikul korral on oma tervishoiukorraldus. Endise tervishoiukorralduse mõned komponendid elavad üle neid tekitanud baasi ja sulavad uue ühiskonna tervishoidu. Tervishoid kui pealisehitus avaldab omakorda tagasimõju teda sünnitanud baasile. Klassiühiskonnas kannab tervishoid selgelt väljendatud klassiiseloomu. Sotsialistliku revolutsiooni tulemusel tekkinud tervishoiukorraldus omandas kõrgema vormi ning asub kvalitatiivselt uuel arenguetapil: ta teenib kogu rahva huvisid, kujutab endast nõukogude riigisüsteemi ja kogu sotsialistliku ülesehitustöö lahutamatu osa.

Otsustavat osa maailmas esimese sotsialistliku tervishoiusüsteemi loomisel etendas V.I. Lenin. Ta arendas edasi ~~marksistlikku~~ õpetust rahva tervishoiu sotsiaalsest iseloomust, tema seisukohad said sotsialistliku tervishoiusüsteemi teoreetiliste ja organisatsiooniliste aluste vundamendiks. Oktoobri-eelse perioodi töödes näitas V.I. Lenin kapitalismi laostavat mõju töötajate tervisele. Ta sidus ülesanded töötajate tervise kaitse alal nende võitlusega isevalitsuse vastu, näidates, et üksnes kapitalistliku korra likvideerimine ja sotsialistliku revolutsiooni võit tagab vajalikud tingimused tervishoiuprobleemi õigeks lahendamiseks. V.I. Lenin esitas sellised nõudmi-

sed tervishoiu alal, mis toleaeegse Venemaa konkreetsetes tingimustes olid peamisteks ja vajalikeks. Edasise võitluse käigus partei nõudmised kasvasid ja täpsustusid.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni võitu tõstatas V.I. Lenin uuesti küsimuse tervishoiust. Partei teise programmi võeti esmakordselt rahva tervise kaitsesele pühendatud eriosa, milles nähti ette printsipiaalselt uued sotsialistlikud ülesanded. Oma tegevuse aluseks rahva tervishoiu alal pidas partei vajalikuks riiklikele abinõudele tuginevate profülaktiliste ürituste läbiviimist. Esmakordselt ajaloos võttis riik endale kohustuse hoolitseda elanikkonna tervise eest, ajendatuna tõelisest humanismist. V.I. Lenin vaatles tervishoiuülesandeid tihedas seoses sotsialismi ülesehitamise üldiste ülesannetega. Töötajate tervis, tervishoiu efektiivsus avaldab omakorda kaudset tagasimõju riigi sotsiaal-majanduslikule arengule. V.I. Lenin astus välja riiklikkuse ja rahvalikkuse sünteesi eest nõukogude tervishoius. Need leninlikud juhendid kehastusid rahva võitluses sanitaarkultuuri eest, tänu millele likvideeriti ka epideemiad.

RKN-i esimehena kirjutas V.I. Lenin alla rohkem kui 100 dekreedile ja määrusele tervishoiu küsimustes. Nendes peegeldus partei ja Nõukogude valitsuse poliitika tervishoiu arendamisel teoorias ja praktikas. V.I. Lenini vahetul osavõtul lahendati tööliste töö- ja elukondlike tingimuste sanitaaralaseid, sotsiaalkindlustuse, tasuta arstiabi kehtestamise, apteekide, haiglate, kuurortide natsionaliseerimise jt. küsimusi. Eriti suurt huvi tundis V.I. Lenin kõigi Kremli asunud meditsiini- ja sanitaarasutuste ekspluatatsiooni andmise ja töö vastu. Suurt huvi pakub V.I. Lenini osa maailmas esimese tervishoiu rahvakomissariaadi loomisel. Olles ühtse riikliku tervishoiukeskuse loomise pooldaja, esitas V.I. Lenin mitmeid eeltingimusi, mistõttu Tervishoiu Rahvakomissariat moodustati hiljem kui teised rahvakomissariaadid. Tervishoiu Rahvakomissariat soodustas nõukogude meditsiini kiiremat kujunemist.

V.I. Lenini poolt allakirjutatud valitsuse dekreedid tervishoiu küsimustes said kõigi järgnevate ravi- ja profülaktiliste massürituste programmiks. Nõukogude tervishoid ja arstiteadus, täites V.I. Lenini juhendeid, saavutasid Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel suuri edusamme.

K i r j a n d u s

NLKP kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused. I osa. Tln., 1956.

Постановления КПСС и Советского правительства об охране здоровья народа. М., 1958.

Б.М. Потулов, В.И. Ленин и охрана здоровья советского народа. Изд. 3-е. М., 1969.

А.И. Нестеренко, Как был организован Народный комиссариат здравоохранения РСФСР. М., 1965.

Г.П. Зарубин, Санитарный надзор Кремля в первые годы Советской власти. М., 1967.

Н.А. Семашко, В.И. Ленин и Наркомздрав. В кн.: Избранные произведения, изд. 2-е. М., 1967, 28-29.

Воспоминания медиков о В.И. Ленине. М., 1964.

AKTUAALSEID KÜSIMUSI

Prof. J. S a a r m a

Psühhiaatria ja kohtuarstiteaduse kateeder

Lähtudes definitsioonist, et tervis on mitte üksnes inimese kehalise, vaid ka vaimse heaolu seisund, on psühhiaatria osatähtsus kaasaegses meditsiinis kasvanud nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. Praktiliste kliiniliste ja organisatsiooniliste aspektide kõrval omandavad suurema aktuaalsuse ka inimese psüühilise tervisega ja psüühikahäiretega seotud teoreetilised ja filosoofilised probleemid.

Psühhopatoloogiast ammutatav mitmekülgne materjal tunnetusprotsesside häirete kohta võimaldab tunnetusteooria mõningaid seisukohti täiendavalt analüüsida. Tajumise ja mõtlemise häirete tekkemehhanismid ja struktuur iseloomustavad praktika olulist osa objektiivse tegelikkuse adekvaatse tunnetuse tagamisel ja kontrollimisel. Patoloogiliste tunnetusvormide põhiolomuseks on irdumine tegelikkusest, kontrolli väärustumine praktika poolt. Sellest tulenevad ebaõiged käitumisvormid ja moonutatud tagasiside. Kogemused psühhotropsete ainetega võimaldavad lähemalt analüüsida tunnetusprotsesside ja nende häirete seost kesk-närvisüsteemi konkreetsete funktsionaalsete struktuuridega ning annavad täiendavat materjali tajumise ja mõtlemise neurofüsioloogilise substraadi kohta.

Tunnetusprotsesside häirete struktuuris on oluline koht emotsioonidel ja nende haiguslikkudel kõrvalekaldu-mistel. Emotsioonid kui tegelikkuse peegelduse mittekognitiivsed komponendid etendavad kesket osa psühhogeenia mehhanismides, olles psüühiliste traumade põhifaktoriteks.

Emotsioonid kujutavad endast bioloogiliste ja sotsiaalsete komponentide dialektilist ühtsust inimese psüühikas. Nad on selleks vahelüliks psüühiliste ja somaatilis-vegetatiivsete protsesside vahel, mille kaudu inimese teadvuses peegelduvate nähtuste sisu toimib organismi kui terviku elutegevusele. Psühhosomaatiline meditsiin püüab psühho-geeniat seletada alateadvuse metafüüsiliste mehhanismidega, mis realiseeruvad siseelundite nn. sümboolses keeles. Pavlovi õpetusele tuginev tserebrovistseraalse patoloogia kontseptsioon annab dialektilise seletuse psühho-geenia mehhanismidest ja psüühika ning sooma vastastikusest toimest. Tserebrovistseraalse teooria valgusel ilmneb psüühiliste faktorite tegelik osa inimese vaimse ja kehalise tervise kindlustamisel ja ravimisel, saab selgeks psühho-hügieeni ja psühhoteraapia koht ning tähtsus.

K i r j a n d u s

V.I. Lenin. Materialism ja empiriokrititsism. Tln., 1946.

П.К. Анохин. Биология и нейрофизиология условного рефлекса, м., 1968.

Ф.В. Бассин. Проблема бессознательного. М., 1968.

Э. Гельгорн, Дж. Луфборроу. Эмоции и эмоциональные расстройства. М., 1966.

В.М. Морозов. О современных направлениях в зарубежной психиатрии и их идейных истоках. М., 1961.

Г. Мэгун. Бодрствующий мозг. М., 1960.

К.И. Платонов. Слово как физиологический и лечебный фактор. М., 1957.

Проблемы личности. Сборник материалов симпозиума. 2 тома. М., 1970.

Г. Уэллс. Павлов и Фрейд. М., 1959.

Философские вопросы современной биологии. Сборник статей
Института философии АН СССР, М., 1951.

Философские и социальные проблемы медицины. Сборник АМН
СССР, М., 1966.

Философские проблемы медицины. Сборник о-ва "Знание",
М., 1965.

KODANLIKU FILOSOOFIA KRIITIKA LENINLIKEST

PRINTSIIPIDEST

Prof. Ü. A r e n d

Anatoomia ja histoloogia kateeder

Marksismi-leninismi võitluses reaktsioonilise ideoloogia vastu on tähtsal kohal kaasaegse kodanliku filosoofia kriitika. Kodanlik filosoofia tänapäeval ei kujuta endast monoliitset tervikut, vaid temas esinevad sisemised vastuolud, hajutatus ja kindlate perspektiivide puudumine.

Meie aja kodanliku filosoofia kriitika teoreetilised, aga ka metodoloogilised alused annavad V.I. Lenini sellised sügavad ja kapitaalsed uurimused nagu "Materialism ja empiriokrititsism", Lenini filosoofiaalane peateos, samuti "Filosoofilised vihikud", "Võitleva materialismi tähtsusest" jt.

V.I. Lenini suureks teeneks on see, et ta formuleeris marksistlikul dialektikal rajanevad metodoloogilised nõuded kaasaegse kodanliku filosoofia kriitikale. Iga kriitika kujutab endast eitust, mida võib aga teostada mitmeti. Leninlik teaduslik-dialektiline kriitika on oma olemuselt positiivne: ta kummutab ebaõiged seisukohad, reaktsioonilised ja ideoloogiliselt kahjulikud ideed, kuid võtab kritiseeritavalt süsteemilt kõik sisuliselt kasulikud ning vajalikud elemendid. V.I. Lenin rõhutab, et nii filosoofias kui ka poliitilises ökonomias ei ole uute nähtuste uurimisel võimalik edasi minna, kui ei omandata ega töötata ümber seda positiivset, mis on kodanlikus teaduses. Marksism-leninism näitab idealistlike filosoofiliste süsteemide vaadete paikapidamatust, kuid

vastupidiselt metafüüsilisele ja vulgaarsele materialismile, mis vaatleb idealismi ainult kui absurdsust ja mõtetust, tunnustab gnoseoloogiliste aluste olemasolu idealismi konkreetsete vormide juures. Seoses sellega on võimalik ära kasutada kodanlike filosoofiliste süsteemide faktilist materjali, osalisi üldistusi, küsimuste või teaduslike probleemide püstitamist jne. Vajalik on tunda kodanlikku filosoofiat kui antud arenguetapis kapitalistliku ühiskonna pealisehituses toimunud muutuste peegeldajat. Lõpuks on ka kodanlike filosoofide poolt tehtav kriitika marksismi arvel teatud määral kasulik, juhtides meie tähelepanu mõningatele kitsaskohtadele või mahajäämusele teaduse arengust mõnedes küsimustes. Kõiki neid momente on võimalik kasutada rangelt silmas pidades seda, et tervikuna on iga kodanlik kontseptsioon antimarksistlik ja meile võõras.

Meile võõraste filosoofiliste doktriinide teadusliku kriitika aluseks on hoolikas ajaloolis-filosoofiline teoreetiline analüüs, kusjuures V.I. Lenin tõstis teiste dialektiliste elementide seas esiplaanile objektiivsuse. Selline analüüs on hädavajalik eeldus vale filosoofilise kontseptsiooni paljastamiseks.

Kritiseerides XX saj. kodanlikke õpetusi põhjendas V.I. Lenin igakülgsest parteilisuse printsiipi filosoofias, mis täielikult kehtib ka tänapäeval. V.I. Lenin näitas veenvalt teoreetiliste seisukohtade ja filosoofiliste doktriinide lahkuminekute sotsiaal-majanduslikku tagapõhja nende klassiiseloому. Ideoloogilise võitluse strateegia määratakse klasside, seega ka ideoloogiliste jõudude vahekorra poolt teatud konkreetse maa tingimustes.

Ideoloogia valdkonnas valitseb leppimatu antagonism ja võitlus areneva sotsialistliku maailmasüsteemi ideoloogia ja ajaloo areenilt lahkuva kapitalistliku ideoloogia vahel. Samal ajal aga peavad marksistid võitlema ühise rinde ja liidu eest ka nende töötajate-kihtidega, kes on alles kodanliku ideoloogia täieliku mõju all. Seejuures

tuleb arvestada, et marksistid teevad vahet süstemaatilise filosoofilise doktriini ja selle realiseerumise vahel inimeste teadvuses.

Kodanliku ideoloogia vastu halastamatult võideldes kasutame seda, et osal tegelastel on siiski välja kujunenud teatud progressiivsed vaated näit. sõja ja rahu küsimustes, vastastikuste kaubandussuhete jm. suhtes.

Kriitika dialektiline meetod on eriti vajalik tingimustes, kus poleemika mittermarksistlike vooludega toimub kapitalistlike maade konkreetsetes tegelikkuses ja sealse ideoloogia atmosfääris. Olemasolevate tingimustega rahulolematute ja mõnel määral veel vana ideoloogia kammitsais olijate võitmisel marksismi-leninismi poolele tuleb oskuslikult siduda marksistlike printsiipide selgitamist kapitalistliku filosoofia dialektilise kriitikaga.

Nagu V.I. Lenin juba omal ajal näitas, tuleb arvestada ka kodanliku filosoofia ja ideoloogia mõju töölisliikumisele, mis on revisionismi allikaks. Tänapäeval häirib mõningal määral sotsialismimaade saavutusi Mao Ze-dongi kildkonna tegevus, kes varjab oma poolfodaalseid suurvõimu-pretensioone marksistliku fraseoloogiaga.

Kahe maailmavaate kokkupõrge, mille aluseks on erinev klassistruktuur ja ülemaailmne sotsialismi ideoloogia võitlus kapitalismi ideoloogiaga, haarab terve epohhi inimkonna ajaloos ning selle lõppresultaadis ei ole kahtlust. Võitluses kommunistliku ühiskonna ülesehitamise eest tuginetakse marksismile-leninismile, mis, nagu korduvalt rõhutas V.I. Lenin, ei ole mingi kivilinenud dogma, vaid pidevalt arenev õpetus, tegevusjuhend konkreetsetes ajaloolistes tingimustes. See arenev õpetus on Lenini 100 sünni-aastapäeva künnisel säilitanud sama mõjujõu kui tema surematute teoste kirjutamise ajalgi.

V.I. Lenin. Materialism ja empiriokrititsism. Teosed. 14 kd. Tln., 1952.

V.I. Lenin. Filosoofilised vihikud. Teosed. 38 kd. Tln., 1964.

В.И. Ленин. О значении воинствующего материализма. Соч., т. 33. М., 1950.

Б. Быховский, Полвека спустя. Вопр. философии 1959, 5, 83-94.

Г. Уэллс, "Материализм и империокритицизм" В.И. Ленина и борьба с американским прагматизмом. Вопр. философии, 1959, 149-156.

И.С. Нарский, Ленинские принципы критики буржуазной философии и современность. Философ. науки, 1969, II-22.

М.А. Киссель, Идеализм против науки. Л., 1969.

Tasuta

A-304

7614

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00493797 7